AΣ1.30

Η ΑΘΗΝΑ ΣΕ ΣΥΝΑΓΕΡΜΟ

ΕΔΩ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ !

Ἡ Κύπρος στό κέντρο τῶν συνθημάτων

τῆς ΕΛΗΣ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ

ΑΘΗΝΑ.— Σάββατο πρωΐ, ὥρα δέκα. Ἡ κυκλοφοριακή συμφόρηση στό κέντρο τῆς Ἀθήνας εἶναι κάτι τό ἀφάνταστο. Τά πάντα ἔχουν ἀκινητοποιηθεῖ, λεωφορεῖα, τράλλεϋ. Οἱ διαστικοί Ἀθηναῖοι ἀρχίζουν νά δυσανασχετοῦν, μετά θυμοῦνται. Ἄ, ναί, εἶναι τό Πολυτεχνεῖο. Τώρα δέν διάζονται πιά, τώρα ὁ χρόνος δέν ἔχει σημασία. Εἶναι μέρα μνημόσυνου, μαζί καί μέρα γιορτῆς. Γιορτάζεται ἡ θλιβερή ἐπέτειος πού ἦταν ἡ ἀρχή τοῦ τέλους...

Στήνεις τ' αὐτί, ὅπως σέ ὁδηγοῦν τά βήματα σου πρός τή γωνία Χαυτίων — Στουρνάρα. Στήνεις τ' αὐτί ν' ἀκούσεις τί λένε τά πλήθη πού πήραν τήν ἴδια κατεύθυνση μέ σένα. Καί ἀγάζεις μερικές λέξεις: Τά παιδιά,... ἥρωες... τάνκς... χούντα... Πολυτεχνεῖο... Κύπρος...

Πολυτεχνεῖο καί Κύπρος. Τά δυό σύμβολα στό στόμα καί τοῦ τελευταίου Ἕλληνα, τά δυό σύμβολα πού ἔριξαν τή μισητή δικτατορία.

Νάτο λοιπόν τό Πολυτεχνεῖο. Μεγάλο, σοβαρό κτίσιο, πού θά μποροῦσε νά ἦταν ἕνα ὁποιοδήποτε ἵδρυμα, Ὑπουργεῖο ἤ Βιβλιοθήκη ἤ Σχολεῖο, μά πού ἔτσι ὅπως εἶναι καταστάλιστο ὁλάνυμα, μέ ἄνθη, τά κάγκελα, οἱ πόρτες, τά παράθυρα, ὁ κῆπος, μοιάζει μ' ἕνα περίεργο κενοτάφιο ἤ μέ ἠρῶον, ἤ μέ μουσαλεῖο ἤ μέ πανηγύρι ἀνθεστηρίων. Πλησιάζεις καί παίρνεις γραμμή ἀνάμεσα στό δουβά πλήθος. Κι' ἀρχίζεις νά διαβάζεις τά σημειώματα πού καφφιτσώνουν οἱ προσκυνητές ἔξω στά κάγκελα, μαζί μέ τά μπουκετάκια τους:

«Δέν ξέρω ἄν πρέπει νά σκούζω, νά σπαράζω,
Ἤ ἄν πρέπει μου ὄρθιος νά σταθῶ νά σέ χιλιοδοξάζω.
(Ρίτσος)»

«Νιάτα ζεστά, νιάτα γερά,
νιάτα βασανισμένα
Μέ μιά κλωστιά σπάσαν δεσμά, ὅπως τό εἰκοσιένα
(Μιά μητέρα)»

«Γιατί στήν Τζιά κι' ὄχι στή Γιάρο;
Ὑπερήφανοι γιά τή θυσία σας

«Θέλω νά γίνω μεγάλος σάν καί σάς»
(Ἀσημάκης, 11 χρονῶν)

Κόσμος κι' ἄλλος κόσμος κατεβαίνει ἀπ' ὅλες τίς μεριές. Ἁπλές γυναικοῦλες τοῦ λαοῦ μέ τή τσάντα τά ψώνια στό ἕνα χέρι, μέ λίγα χρυσάνθεμα στό ἄλλο. Μαθητές μέ πανώ, ἄνθρωποι νέοι, ἡλικιωμένοι, μεσόκοποι, κορίτσια δακρυσμένα, ἐργάτες, διανοούμενοι, ὅλοι μιά μάζα πού κινεῖται ἀργά, διαβάζοντας τ' ἀμέτρητα χαιρέτκια, τοποθετῶντας κι' ἄλλα λουλούδια στ' ἀνθισμένα κάγκελα.

Μπαίνουμε στήν αὐλή. Νά ἡ περίφημη καγκελόπορτα τοῦ Πολυτεχνείου· ριγμένη στό χῶμα, κουμπιδιν ἀπ' τά λουλούδια. Δίπλα μιά παρέα παιδιά, ἀπό ἕνα κόκκινο γαρούφαλο στό χέρι, τά μάτια δακρυσμένα, γονατίζουν. Κι' ἐδῶ μηνύματα ἀφημένα ἀπό προσκυνητές. Διαφέρουμε μερικά σ' ἀγγλικά, στά ἰταλικά, στά γαλλικά, ἀπό ἔένους ἐπισκέπτες. Στήν ἄλλη μεριά τῆς εἰσόδου, μέ γαρούφαλλα μπηγμένα στό χῶμα σημαιοστίζεται ἡ λέξη «ΕΛΕΥΤΕΡΙΑ». Λίγο πιό πέρα, στό κέντρο, ὁ κατάλογος μέ τά ὀνόματα τῶν νεκρῶν παιδιῶν. Μετρᾶμε: Πάνω ἀπό 50, ἀνάμεσα τους ἕνα ὄνομα θεοδώρου 5,5 χρονῶν. Κι' ἀπό κάτω: «Καί πολλοί ἄλλοι, πού τά ὀνόματα τους ἀγνοοῦνται».

Τά δάκρυα ἔχουν θολώσει τά μάτια μας. Τά ὀνόματα χορτηδοῦν, γίνονται παιδιά μέ λευκά πουκάμισα, κορίτσια μέ μαῦρα μαλλιά, γίνονται ἐκεῖνοι οἱ δραματικοί ἦχοι:

«Ἐδῶ πολυτεχνεῖο...

Σάς μιλᾶ ἡ φωνή τῶν ἐλεύθερων ἀγωνιζόμενων φοιτητῶν, τῶν ἐλεύθερων ἀγωνιζόμενων Ἑλλήνων»...

Προχωροῦμε. Ἀνεβαίνουμε τίς σκάλες. Μέσα εἶναι ἡ ἔκθεση: Ἡ παρουσία κορυφώνεται.

Σ' ἕνα πάγκο, τοποθετημένα πουκάμισα, μπλούζες, παντελόνια, τρυπημένα ἀπό σφαῖρες. Εἶναι τά ρούχα πού φοροῦσαν τά παιδιά στίς 17 Νοεμβρίου.

Σ' ἕνα τραπεζάκι, τά δολοφονικά δργανα: σφαῖρες ἀπό ἀμερικάνικα ὅπλα, δόμβες δακρυγόνων, σφαῖρες μυδραλίων τῶν τάνκς.

Πιό κεῖ ἕνα κομματάκι χαρτί, κουμένο ἀπό σημειωματάριο: «Φίλε, συγχώρησε με... Κάποιος φαντάρος». Εἶχε βρεθεῖ τή ματωμένη ἐκείνη νύχτα. Τόγραψε, πορφανῶς κάποιος ἀπό τούς φαντάρους πού ὑποχρεώθηκαν νά μποῦνε μέ τά τάνκς στό Πολυτεχνεῖο.

Καί τά ντοκουμέντα συνεχίζονται.

Μιά σημαία ματωμένη. Ἦταν στήν πύλη τοῦ Πολυτεχνείου πού ἔριξε τό τάνκ. Τά ματωμένα ρούχα τοῦ οἰκοδόμου Στέλιου Καραγιώργη, 19 χρονῶν. Τά τρυπημένα ρούχα τοῦ πρώτου νεκροῦ τοῦ Πολυτεχνείου Δημήτρη Κουμηγιοῦ. Φωτογραφίες τῆς Μερσεντές πού πλατποίησε τή τάνκ. Ποακρούξεις τῶν ἡμερῶν τῆς πολιορκίας. Ἀπλέγουμε μεσκιές: «Ἑλλάς· Ἕλληνων καθολικῶς δι' ἀγωνιζομένων, ἀγωνίσου». «Φανῆτε γενναῖοι, μετρήστε τίς τελευταῖες ὧρες τοῦ φασισμοῦ μαζί μας». «Ἀμοιρανόδουλοι δικτάτορες ὁ λαός θά σάς δικάσει». «Ἐργάτες, πάστε τόν ἀγώνα στά χέρια σας».

—Πιασμένη ἡ ἀναπνοή μας. Ἕνα δέος διαπερνά τήν αἴθουσα. Τά μεγαφωνα μεταδίδουν τό μαγνητοφωνημένο διάγγελμα τοῦ δικτάτορα: «Μέ βαθεῖαν συνείδησιν τῶν εὐθυνῶν μου ἀπένναντι τοῦ ἔθνους καί τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀναπτάσσομαι μετά τάς ἀναοχικάς δηλώσεις τοῦ Πολυτεννείου...» Κι' ἀμέσως μετά ἡ φωνή τοῦ νέου κοριτσιοῦ, καθαρή, θαραλέα. "Ἡ φωνή πού ἔσβησε πάνω ἀπό τόν πομπό.

«Ἡ χούντα νόμισε πώς θά σβύσει τά συνθήματα μας. Τώρα αὐτά ξεπροβάλλουν λευτεριωμένα».

Τί νά πιστοβεῖ- τί νά πωτακούσεις. Ἡ αἴθουσα Χημείου ἔνει μεταστοαπεῖ σε πολ-ιπο κινηματογράφο, ὅπου προβάλλονται ὅλη μέρα οἱ «ταινίες» πού νυρισθήκαν ἀπό ἔένους δημοσιογράφους τή μοιρσία βραδιά. Ὁ κόσμος μπαίνει ἐναίνει μέ κόκκινα μάτια. Θυμᾶται, πολλοί νιώθουν τύψεις, γιατί τότε ἦσαν ἀπόντες. Ὅλοι ὅμως ἀνεβαίνετα ἀπόντες. Ἔνιωσε στά μάτια τους ἕνα αἴσθημα. Τήν εὐγνωμοσύνη.

Κάπου, ἀνάμεσα στόν κόσμο, διακρίνουμε τήν Τζένη Καρέζη καί τόν Κώστα Καζάκο. Τριγύρω τους παιδιά, ζητοῦν αὐτόγραφα. Αὐτόγραφα ὄχι πιά ἀπό τίς δεντέτες, ἀλλά ἀπό τούς καλλιτέχνες πού εἶχαν τήν τόλμη νά μποῦν στό Πολυτεχνεῖο μαζί μέ τούς φοιτητές, νά ἀντιμετωπίσουν τά τάνκς, κι' ἀργότερα... τήν ΕΣΑ, γιά ἕνα μήνα φιλακή. Πλησιάζουμε τήν Τζένη. Τῆς παίρνουμε δυό λόγια. Δυό λόγια γιά τό λαό τῆς Κύπρου, πού ὅπως λέει, εἶναι πάντα στή ψυχή της:

«Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι ἄν ἡ Ἑλλάδα εἶναι αὐτή τή στιγμή ἐλεύθερη, τό χρωστοῦμε στό Πολυτεχνεῖο καί αὐτή τήν Κύπρο. Εἶναι συγκλονιστικό τό ὅτι μποροῦμε τώρα νά γιορτάσουμε τήν ἐπέτειο τῶν γεγονότων τοῦ Πολυτεχνείου. Ὡστόσο οὔτε στιγμή δέν ξεχνᾶμε, καί δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι ἡ Κύπρος ἔχει μιά ἀνοικτή πληγή καί ὅτι ἀπό μᾶς περιμένει συμπαράσταση καί βοήθεια.

Παρακολουθοῦμε τόν ἀγώνα σας μέ ἀγωνία ἀλλά καί περηφάνεια. Θά θέλαμε νά δείξουμε στήν Κύπρο ἐμπρακτα τήν ἀγάπη μας, κι' ἐλπίζουμε ὅτι σύντομα θά κατεβοῦμε κάτω στό νησί».

ΚΥΡΙΑΚΗ:

Ἀπό τό μεσημέρι κι' ἔπειτα ὅλοι οἱ δρόμοι ὁδηγοῦν στό Πολυτεχνεῖο. Στίς τρεῖς ἡ ὥρα ὁ κόσμος ὑπολογίζεται ἀπό 500 χιλιάδες ὡς 1 ἑκατομμύριο. Συνθήματα ὅπως «Ἀδελφια μας ζῆτε, ἐσεῖς μᾶς ὁδηγεῖτε — Ἡ λευτεριά καταχτιέται μέ ἀγῶνες — Ὄχι γιά πάντα στή Μοναρχία — Σχολεῖο νά γίνει τό παλάτι — Οἱ νεκροί τῆς Κύπρου καί τοῦ Πολυτεχνείου ζητοῦν δικαίωση — Κάτω τά χέρια ἀπό τήν Κύπρο. — Αὐτοί μᾶς κάναν πρόσφυγες). — διαπερνοῦσαν τόν ἀέρα.

Στή μία φτάνει ἡ Μαρία Φαραντοῦρη μέ τόν Ἀντώνη Καλογιάννη, τόν Ξυλούρη καί ἄλλους. Ἀρχίζουν νά τραγουδοῦν Θεοδωράκη. Χαλᾶ ὁ κόσμος.

Στίς τρισήμισυ μιλᾶ ὁ πρύτανις τοῦ Πολυτεχνείου καί τρία μέλη τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς. Στίς 5 παρά τέταρτο ἀρχίζει ἡ πορεία. «Αἱ γενεαί πᾶσαι» εἶναι ὁ τίτλος πού ἔδωσε μιά ἀθηναϊκή ἐφημερίδα κάτω ἀπό τή φωτογραφία τῆς πρωτοφανοῦς αὐτῆς πορείας. Κι' εἶναι διπλά συμβολικός αὐτός ὁ ὁρισμός. Αἱ γενεαί πᾶσαι, ἀπό ὁρίφη ἰσαμε αἰωνόβια γεροντάκια. Αἱ γενεαί πᾶσαι, στόν Ἐπιτάφιο τόν γιορταστικό τῶν παιδιῶν πού χάθηκαν μά πού τό αἷμα τους θά φέρει καλλίτερες μέρες.

Κατεύθυνση: ἡ ΕΣΑ, κέντρο βασανιστῶν, πρώτον, ἡ Ἀμεριμκάνικη πρεσβεία ὕστερα... Ξέρουν καλά οἱ φοιτητές, ξέρει καλά ὁ ἑλληνικός λαός σέ ποιούς ὀφείλει τά βάσανά του.

Μέ ἀπόλυτη τάξη καί πειθαρχία, αὐτό τό ἀτέλειωτο πλῆθος διαλύθηκε ὕστερα ἀπό τρεῖς ὁλόκληρες ὧρες πορεία. Οἱ ξένοι ἀνταποκριτές, οἱ τηλεοράσεις, τά πρακτορεῖα ὁμόφωνα ὁμολόγησαν. Τά νιάτα τῆς Ἑλλάδας βαδίζουν σίγουρα πρός τή δημοκρατία. Ἡ Ἑλλάδα δέν γνώρισε ἄλλη τέτοια συγκλονιστική κινητοποίηση.

ΕΛΗ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ

Καλογιάννης καί Ξυλούρης τραγουδοῦν μπροστά ἀπό τό Πολυτεχνεῖο.